

INDHOLD

	Side
Dyrlæge <i>Philip Hansen</i> : Kvægsygen paa Fyen i det 18de Aarhundrede	355
Fhv. Politimester <i>V. Woll</i> : Bidrag til Kerteminde danske Skoles Historie i 16—1700-Tallet.....	387
<i>Samme</i> : Kerteminde Politikorps (1842—1939)	395
Arkivar <i>Harald Jørgensen</i> : Fattiggaarden i Ringe 1864—90.	399
Cand. phil. <i>J. Pilegaard</i> : Gelskov i Adolf von Holstens Tid 1667—1694	423
Museumsassistent, cand. mag. <i>Erling Albrechtsen</i> : Guld- ringen fra Sappesborg	455
Museumsinspektør <i>Svend Larsen</i> : Apoteker P. Helweg Mikkelsen	461
Museumsassistent <i>Erling Albrechtsen</i> : Apoteker Helweg Mikkelsens Samling	466
Landsarkivar <i>Hans Knudsen</i> : Fynske Maalsmænd og Maal- bønder.....	479
Fra fynske Arkiver og Museer.....	506
Førstelærer <i>H. C. Frydendahl</i> : Mindeord om J. Chr. Clausen (1864—1941)	527
Register.....	535
Foreningsmeddelelser	XIII

FYNSKE AARBØGER

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

I 3



ODENSE 1941

SKRIFTUDVALG

Landsarkivar *Hatt*, Landsarkivet, Odense.

Førstelærer *H. C. Frydendahl*, Krarup pr. Espe.

Friskolelærer *Anton Mikkelsen*, Søllinge pr. Pederstrup.

Museumsinspektør *Svend Larsen*, Odense.

Manuskripter, der ønskes optaget i Aarbogen, bedes sendt til Landsarkivar Hatt, til hvem ogsaa Henvendelser i redaktionelle Anliggender samt Aarbøger og Tidsskrifter sendes.



FORENINGSMEDDELELSER

Det sædvanlige *Aarsmøde* blev afholdt den 31. Marts 1941 Kl. 15 paa Mis-sionshotellet i Odense. Efter at Formanden havde budt velkommen, valgtes Proprietær Hjort til Dirigent, og Formanden omtalte derefter i en kort Tale det sidste Aars alvorlige Begivenheder, der maatte tilskynde til at søge Haab og Trøst ved Fordybelse i Fædrelandets Historie. Han sluttede med nogle varme Mindeord om den i 1940 afdøde Godsejer Neergaard, i mange Aar Medlem af Bestyrelsen for Historisk Samfund for Odense og Assens Amter og af Historisk Samfund for Fyns Stift.

Derefter holdt Adjunkt Blomberg et udmærket Foredrag om dansk Kultur og Aandsliv i Slutningen af det 16. og Begyndelsen af det 17. Aarhundrede, den danske Renæssances Tidsalder, og gav især en levende og fængslende Skildring af Tidens to nationale Historikere Anders Sørensen Vedel og Arild Huitfeldt.

Den efterfølgende Generalforsamling indledes af Formanden med en kort Beretning om det i Aarets Løb forefaldne. Paa Grund af de vanskelige Trafikforhold havde det ikke været muligt at afholde den sædvanlige Sommerudflugt. Derimod havde Historisk Samfund sammen med fire andre Foreninger (Højskoleforeningen, Sønderjysk Forening, Norden og Dansk-nordisk Ungdomsforbund) i Løbet af Vinteren 1940—41 ladet afholde en Række Møder i Odense med Foredrag af en Kreds af yngre stedlige Historikere om dansk national Selvhævdelse gennem Tiderne. Formanden omtalte den af Journalist Chr. Damm paa-begyndte Indsamling af Oplysninger om danske og specielt fynske Slægtsgaarde, som han opfordrede Historisk Samfunds Medlemmer til at støtte.

I Kasserens Forfald paa Grund af Sygdom oplæste Sekretæren det S. XVI aftrykte Regnskab, der godkendtes.

De efter Lodtrækning afgaaende Medlemmer af Repræsentantskabet (Lensbaron Berner Schilden Holsten, Pastor Clausen, Gdr. Dinesen, Lærer Frydendahl, Forpagter Chr. Hansen, Dyrslæge Philip Hansen, Friskolelærer Mikkelsen og Stats-husmand Priisholm) genvalgtes, og i Stedet for afdøde Godsejer, Apoteker Neergaard nyvalgtes Adjunkt Blomberg. Ogsaa Revisorerne Kontorchef Jepsen og Lærer Rasmussen, Frørup, genvalgtes.

Ved Kaffebordet fortsattes Forhandlingerne, og man drøftede navnlig Muligheden for i Stedet for en fælles Sommerudflugt at arrangere nogle mindre Egn-Udflugter. Tanken herom fik Tilslutning fra flere Sider. Desværre viste det sig ikke muligt at realisere den i Sommeren 1941, lige saa lidt som en større samlet Udflugt lod sig gennemføre.

Ved et efterfølgende Repræsentantskabsmøde genvalgtes Forretningsudvalget.

★

Efter Indbydelse af Historisk Samfund og i Tilslutning til Indvielsen af det nye kulturhistoriske Museum i „Møntergaarden“ afholdt *Dansk historisk Fællesforening* sit Aarsmøde i Odense i Dagene 20.—22. Juni 1941. Aabningsmødet holdtes den 20. om Aftenen i „Møntergaarden“s Kirkesal. Her bød Historisk

XIV

Samfunds Formand velkommen, og efter at Fællesforeningens Formand, Professor Fabricius, havde takket, holdt Adjunkt Blomberg et med Lysbilleder ledsaget Foredrag om den fynske Adel i Tiden 1536—1660. Foredraget vil blive trykt i „Fynske Aarbøger“ 1942. Efter Foredraget var Historisk Samfund Vært ved et fælles Kaffe bord i Møntergaardens Lokaler.

Den 21. om Aftenen var Historisk Samfund Medindbyder til et offentligt Møde i Parkhotellets Sal, hvor Professor Skautrup fra Aarhus-Universitetet talte om Jyske Lov (der jo ogsaa gjaldt for Fyn) og Arkivar i Rigsarkivet, Dr. phil. H. Hjelholt om „Danmarks Historie i Dokumenter“. Professor Skautrups Foredrag vil blive trykt i „Fynske Aarbøger“ 1942. Søndag den 22. om Eftermiddagen holdtes offentligt Møde i Foredragssalen paa Langesø, med Foredrag af Kirkehistorikeren Professor Oscar Andersen om Thomas Kingo, og bagefter var Deltagerne i Fællesforeningens Aarsmøde samt Historisk Samfunds Repræsentantskab Lensbaronens og Lensbaronessens Gæster ved en festlig Middag, hvis smukke og varme nationale Stemning som Baggrund havde Efterretningerne om den tyskrussiske Krigs Udbrud.

★

Skibsreder *Knud Lauritzen*, København, der i nogen Tid har interesseret sig for Oprindelsen til *de danske maritime Stednavne*, Navnene paa Grunde, Rev, Pynter m. m. i de danske Farvande, har taget Initiativet til Udarbejdelsen af et Værk om dette Emne. Værket skal udarbejdes af Marinehistorikeren *Kay Larsen* og udgives af *Sofartens Bibliotek*, for hvilket Skibsreder Lauritzen er Formand. Indsamlingen af Materialet er i Gang; men for at faa alt med og opnaa et godt Resultat, er det af stor Betydning, at alle, der har Kendskab til Emnet, er behjælpelig med Fremskaffelsen af de ønskede Oplysninger. Skibsreder Lauritzen har bl. a. henvendt sig til de historiske Amtssamfund om Støtte, og det henstilles derfor indtrængende til Historisk Samfunds Medlemmer og andre, der enten selv har Kendskab til Emnet og kan give Oplysninger, eller som kender andre, der sidder inde med en saadan Viden, at give Skibsreder Lauritzen Meddelelse herom. Skibsrederens Adresse er Hammerensgade 1, København K. Hvad det gælder om at faa indsamlet, er ikke mindst de stedlige Traditioner, der knytter sig til de paagældende Lokaliteter og deres Navne, Traditioner, som er udsat for at forsvinde, dersom de ikke nu optegnes.

★

Sammen med denne Aar bog udsendes til Medlemmerne 2. Binds 2. Hæfte af Amtsudgaven af *Danmarks Riges Breve*, omfattende Tidsrummet 1266—1290. Tidligere er udsendt 2. Dels 1. Hæfte, omfattende 1250—1265.

Udsendelsen af Aar bog 1941 er desværre blevet stærkt forsinket, hvilket beklages og bedes undskyldt. Trykningen af Aar bogen for 1942 er i Gang, og den vil forhaabentlig ligge færdig til Udsendelse i Løbet af Foraaret.

H. Berner Schilden Holsten.

REPRÆSENTANTSKABETS MEDLEMMER

Behrendt, Chr., Branddirektør, Middelfart.
 Berner Schilden Holsten, H., Lensbaron, Langesø.
 Blomberg, A. F., Adjunkt, Odense.
 Brandt, H., cand. pharm., Faaborg.
 Dela, H., Landsretssagfører, Bogense.
 Dinesen, A., Gaardejer, Bukkerup pr. Glamsbjerg.
 Frederiksen, Svend, Gaardejer, Aasum pr. Odense.
 Frydendahl, H. C., Førstelærer, Krarup pr. Espe.
 Hansen, Chr., Gaardejer, Aarslev.
 Hansen, Chr., Forpagter, Østrup pr. Otterup.
 Hansen, Philip, Dyr læge, Knarreborg.
 Hatt, H., Landsarkivar, Odense.
 Holck, J., Bibliotekar, Assens.
 Høirup, J., Skoleinspektør, Nyborg.
 Jensen, Rasmus, Rentier, Trunderup pr. Kværndrup.
 Larsen, L., statsaut. Revisor, Odense.
 Larsen, Svend, Museumsinspektør, Odense.
 Marcussen, Ove, Kommunalærer, Museumsinspektør, Svendborg.
 Mikkelsen, Anton, Friskolelærer, Søllinge pr. Pederstrup.
 Olsen, P. R., Lærer, Salby-Torup pr. Mesinge.
 Priisholm, K., Statshusmand, Gyldenmose (Taasinge) pr. Svendborg.
 Sandager, Albert, Gaardejer, Sandager pr. Ærøskøbing.
 Woll, V., fhv. Politimester, Kerteminde.

FORRETNINGSUDVALGET

Lensbaron Berner Schilden Holsten, Langesø, Formand.
 Skoleinspektør Høirup, Nyborg, Næstformand.
 Revisor L. Larsen, Odense, Kasserer.
 Landsarkivar Hatt, Odense, Sekretær.
 Førstelærer H. C. Frydendahl, Krarup
 pr. Espe. }
 Friskolelærer A. Mikkelsen, Søllinge } Medlemmer af
 pr. Pederstrup. } Skriftudvalget.
 Museumsinspektør Svend Larsen, Odense. }

XVI

HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

REGNSKAB FOR 1940

	Kr. Ø.	Kr. Ø.
Beholdning	326 76	
Tilskud fra Staten	310 00	
Indvundne Renter	134 37	
Salg af Aarbøger og Visitatshefter	400 95	
Udtrukket Obligation	1.000 00	
<i>Kontingenter:</i>		
3 Medlemmer à 10 55	31 65	
3 — à 5 55	16 65	
1.033 — à 3 55	3.667 15	
438 — à 3 00	1.314 00	
19 — à 2 05	38 95	
1 — à 2 10	2 10	
<hr/>		
1.497 Medlemmer	5.070 50	
Trykning af Aarbog		3.628 15
Porto		710 25
Forfatterhonorar		459 00
Dansk historisk Fællesforening		100 71
Forskellige Udgifter		807 75
Beholdning		1.536 72
<hr/>		
	7.242 58	7.242 58

Desuden ejer Samfundet 2.000 Kr. Kreditforeningsobligationer.

Odense, den 15. Marts 1941.

L. LARSEN

Ovenstaaende Regnskab er fundet i Overensstemmelse med Bøgerne. 2.000 Kr. Kreditforeningsobligationer er os foreviste. Kassebeholdningen var til Stede.

Odense, den 15. Marts 1941.

O. JEPSEN

Frørup, den 21. Marts 1941.

H. RASMUSSEN

INDHOLD

	Side
<i>Albrechtsen, Erling</i> , Museumsassistent, cand. mag., Odense: To fynske Fund fra den yngre Bronzealder	320—339
— Guldringen fra Sappesborg	455—460
— Apoteker Helweg Mikkelsens Samlinger	466—478
<i>Clausen, J. Chr.</i> , Pastor emer., Korinth: Thøger Dissing (1864—1938). Nogle Mindeord	169—173
<i>Fabricius, Knud</i> , Professor, Dr. phil., København: Fyn i Historien og Fyns Historikere	5— 15
<i>Fabritius, Albert</i> , Bibliotekar, mag. art., København: Fæstebreve fra Gelskov (1669—92) og Langesø (1670—92)	260—275
<i>Frydendahl, H. C.</i> , Førstelærer, Krarup: Mindeord om J. Chr. Clausen (1864—1941)	527—534
<i>Fussing, Hans H.</i> , Lektor, København: Hexeri i Dalum 1651	237—247
— Adolf Hans Holstens Godsdrift	248—259
<i>Hansen, Philip</i> , Dyr læge, Knarreborg: Kvægsygen paa Fyen i det 18de Aarhundrede	355—386
<i>Hatt, Harald</i> , Landsarkivar, Odense: De fynske Kirkebøger og Spaniolerne 1808	351—352
<i>Hjort, Fr.</i> , Proprietær, Baagegaard: Agrarpræsidenten Fr. Andersen- Rosendal	310—319
<i>Idum, A. R.</i> , Pastor emer., Fredensborg: Et Spørgsmaal vedrørende Navngivning og Navneforandring for Gaarde eller for nyopret- tede Bebyggelser	174—176
<i>Jørgensen, Harald</i> , Arkivar i Rigsarkivet, København: Fattiggaarden i Ringe 1864—90	399—422
<i>Knudsen, Hans</i> , Landsarkivar, København: Fynske Maalsmænd og Maalbønder	479—505
<i>Larsen, Svend</i> , Museumsinspektør, Odense: Apoteker P. Helweg Mikkelsen	461—465
<i>Lassen, Søren</i> , cand. theol., Selleberg: Barndomserindringer fra Selle- berg i 1870'erne	140—168, 179—236
<i>Lorenzen, Vilh.</i> , Lektor, Dr. phil., København: Faaborg Kirke gennem Tiderne	38— 81

	Side
<i>Maaløe, Lauritz</i> , Forfatter, København: Borgervæbning og Politikorps i Assens	281—309
<i>Mikkelsen, P. Helweg</i> , Apoteker, Odense: Sarupfundet. Undersøgelse af en stensat Grav fra yngre Bronzealder	16— 37
<i>Olsen, Peter R.</i> , Lærer, Salby-Torup: Rasmus Hansen, Ribbjerg, 1779—1830. En Foregangsmand inden for Bondestanden paa Langeland i en kritisk Tid	340—350
<i>Pilegaard, J.</i> , cand. phil., København: Gelskov i Adolf von Holstens Tid 1667—1694	423—454
<i>Skadhauge, Poul</i> , Antikvarboghandler, København: Peter Ulrik Frederik Schjøtt og Steen Steensen Blicher	276—280
<i>Skov, Sigvard</i> , mag. art.: Johan Friis's Vægterhorn fra 1551	124—126
<i>Thorlacius-Ussing, V.</i> , Direktør, København: Faaborg Kirkes Inventar fra Kirkens første Tid til vore Dage	82—123
<i>Woll, V.</i> , fhv. Politimester, Kerteminde: Nogle Oplysninger om de otte første evangeliske Sognepræster i Flødstrup-Ullerslev Pastorat... — Erindringer fra Kerteminde i Tiden 1860—80, af Johannes Frederik Klein	127—131
— Bidrag til Kerteminde danske Skoles Historie i 16—1700-Tallet	132—139
— Kerteminde Politikorps (1842—1939)	387—394
— Kerteminde Politikorps (1842—1939)	395—398
Fra fynske Arkiver og Museer	506—526
Register	535—
Foreningsmeddelelser	I—XVI

Ved Sammenslutningen af de to fynske historiske Amtssamfund havde disse hver for sig liggende et Oplag af ældre Aarbøger, som Bestyrelsen har besluttet at sælge billigt til Medlemmerne. Svendborg Amts Aarbøger 1912—13, 1915—17 og 1919—37 (i alt 21 Bind) sælges saaledes for 10 Kr. pr. Sæt, Odense—Assens Amters Aarbøger 1918—19 og 1921—36 (i alt 17 Hefter) for 8 Kr. pr. Sæt (eksklusive Porto). Enkelte Hefter af disse Aargange sælges for 50 Øre pr. Stk.

★

Af Svendborg Amts Aarbøger er 1908—11, 1914 og 1918 udsolgt, og af flere af de andre er der kun et lille Restoplag. Af de udenfor Aarbogsrækken udgivne Skrifter er C. T. Høy: *Træk af Marstals Historie* og C. G. Høgstrøm: *Taasinge paa Niels Juels Tid* udsolgt, medens Ejnar Pedersen: *Friderich Bagger til Julskov*, Bogen om *Den Reventlowske Skole i 150 Aar* og Albert Thomsen: *Historiske Efterretninger om Avnslev og Bovense Sogne i ældre Tid I* sælges for 1 Kr. pr. Stk.

★

Af Odense—Assens Amters Aarbøger er 1913—14, 1916—17 og 1920 udsolgt, 1915 og 1937—38 koster indtil videre 3 Kr. pr. Hefte og den for 1935 udgivne store Bog af L. Maaløe om *Assens Bys Historie* 5 Kr., *Jacob Madsens Visitatsbog* 2 Kr. (50 Øre pr. Hefte).

★

Indmeldelser og Bestillinger paa Aarbogssættene bedes sendt til Sekretæren, Landsarkivar *Hatt*, Landsarkivet, Odense, eller til Kassereren, statsaut. Revisor *L. Larsen*, Flakhaven 1, Odense, til hvem ogsaa Adresseforandringer bedes meddelt.

★

Forfatterinden Frk. *Christine Reimer* har vist Historisk Samfund den Velvilje at tilbyde Medlemmerne det af hende udgivne store Værk *Nordfynsk Bondeliv i Mands Minde I—V* for 12 Kr., portofrit tilsendt (Bogladepris 20 Kr.). Enkelte indbundne Eksemplarer kan faas for 20 Kr. Henvendelse bedes rettet til Landsarkivar *Hatt*, Odense.

★

Af Tidsskriftet *Fynsk Hjemstavn I—XII* (1928—39) er der et lille Restoplag tilbage. Ved Henvendelse til Udgiveren, Førstelærer *H. C. Frydendahl*, Krarup pr. Espe, kan hele Rækken faas for 48 Kr. (kun faa fuldstændige Eksemplarer), enkelte Aargange for 4 Kr., enkelte Hefter 50 Øre.